

Koray alışkan

koray.caliskan@radikal.com.tr

Rusya ve İnan seçimleri sonrası diplomasiye daha fazla şans verilmesi için çok çalışmak gerekecek.

Ortadoğu siyasetini belirleyecek iki önemli seçim oldu. İnan'da Ahmedinecad önemli bir darbe yedi. Hamaney ise meclisin yaklaşık %75'ini kontrolü altında aldı. İnan'da siyasi parti kurmak yasak. Bu nedenle elitler arasında enformal g koalisyonları ülke siyasetini belirler. Daha önce reformcuların güçlenmesiyle birbirine tutunan muhafazakr koalisyon, reform olasılığını siyasi baskılarla yok ettikten sonra kendi arasında g savaşına başladı.

Ahmedinecad, rejimi tek adam otoriterliğine çevirmeye çalışıyordu. Hamaney'in etkisini azaltmaya çalışırken yetkilerini daha da arttıracak değişiklikler için fırsat kolluyordu. Hamaney Ahmedinecad'a hiç beklemediği bir yerden saldırdı ve rejimin bekası için gücün paylaşılması gerektiğini savundu.

Ahmedinecad 1979'dan beri meclis tarafından sorgulanan ilk cumhurbaşkanı olma yolunda. Dahası 'gcl başkanlık'ın otoriterliği zendirdiğini İnan gibi otoriter bir ülke bile anladı ve Hamaney'in ağırısıyla bu gizli başkanlık sistemini sorgulamaya başladı. Eğer Hamaney çevresindeki koalisyon dağılmazsa İnan'da cumhurbaşkanlığı sembolik bir makama dönüştürülecek ve başbakanlığa dayalı tam parlamenter sisteme geçilecek.

Rusya gider tersine

Rusya'da ise süreç tam tersi gelişti. Rusya'da aynı kişinin üç kere st üste başkan seçilmesi anayasal olarak engelleniyor. Bu nedenle Putin geçen seçimlerde başkanlığı Medvedev'e teslim etmiş ve başbakan olmuştu. şimdi tekrar altı yıllığına başkan seçildi. nc başkanlık dönemi 2018'de bitecek Putin böylece 18 sene ülkeyi yöneten Brejnev'den daha uzun bir siyasi iktidar sahibi olarak tarihe geçecek. Altı yıl sonra tekrar kazanırsa 31 yıl iktidarda kalan Stalin'e de yaklaşacak.

Bu devir teslimden sonra ABD ile Rusya arasındaki 'reset' yani 'her şeye yeniden başlama' diplomasisi bitiyor. Seçimlerin kanıtlanmış birçok mükerrer oy sorunları nedeniyle meşruiyeti bulunmuyor. Putin yandaşlarının otobüslerle sabahdan akşama sandık sandık gezip oy kullandığı seçimlerde aslında Putin'in teknik olarak hileye ihtiyacı yok. Çünkü bağımsız çalışmalar da oyların en az yüzde 50'sini alacağını gösteriyordu.

Rusya, İnan kadar bile demokratik değil. Putin'in iktidarı kaybetmesi Rusya'da vrilen işlerin gün yüzüne çıkmasına ve milyar dolara yaklaştığı söylenen kişisel servetinin belli olmasına neden olacak. Bu yüzden muhalifler terörist olarak gösterilip baskı altında tutuluyor. Hatta Putin 'Rus Baharı' beklentisi içinde olan muhaliflerin Hillary Clinton tarafından örgütlendiğini savunuyor.

Daha gergin Ortadoğu'ya doğru

İnan'da iç siyaset geriliyor. Rusya da zaten elik yay gibi. Otoriter rejimler i sorunları gizlemek için her zaman dış sorun peydahlar. Bu nedenle Ortadoğu ve Ortaasya'da çok daha fazla kriz göreceğimiz bir döneme giriyoruz. Ahmedinecad uluslararası arenada daha da radikalleşerek iç siyasette kendine yandaş arayışına girecek. Putin de ABD ile Ortadoğu ve Ortaasya'da girdiği gücü mücadelesini sertleştirerek içerdeki otoriterliğini dışarıdaki yalnızlığının nedeni olarak gösterecek. Bu gerginlik önümüzdeki üç ay içerisinde iki büyük imtihanla sınanacak. Devlet şiddetinden iç savaşa savrulabilecek Suriye'de İnan ve Rusya daha da gclenebilir. Birçok gözlemci "İç savaş çıkmaz, saldırıp muhalifleri kurtaralım" diyor ancak Suriye'deki otoriterliğin i dinamiklerini

tanımadıkları için bu uzmanlar Irak işgaline benzer bir havayla, 'küçük müdahaleden hızlı demokrasi' bekleme hatasına düşüyor. Tam tersi de olabilir ve iç savaşa savrulan bir Suriye'de eski Lübnan'ın yenisi, 10 yıllık Irak'ın kendisi ortaya çıkabilir.

İran bu durumda her zaman yaptığı gibi sorunları komşulara ihraç etmeyi seçecektir. Nükleer tesislerinin vurulması durumunda İsrail'e füzeleriyle saldıracağı konusunda net olan İran, doğalgaz kartını kullanacağından yaza hazırlık yapmakta. Saddam'ın kutladığı devrimini kurumsallaştırmak için yaklaşık bir milyon kayıp vermeyi göz alarak Irak'la savaşan İran'ın atabileceği adımları kestirmek güç değil.

Rusya ve İran seçimleri sonrası diplomasiye daha fazla şans verilmesi için çok çalışmak gerekecek. Çünkü savaşmak bazıları için hâlâ yaşamak için tek çare.